

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

Tranziția din perspectiva intereselor naționale

Statul și reforma economică

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Este un adevăr ce nu mai trebuie demonstrat că procesele dezvoltării sociale sunt strâns legate de acele și metodele conducerii sociale, mai direct spus, orice colectivitate umană - de la una locală la cea statală, națională - se supune unor reguli liber convenite, fiind, în genere, expresia evoluției vieții democratice. La nivel național, statul, o asemenea viață se călăuzește după norme înscrise în legea fundamentală, în Constituție. Cum arată însă istoria, mai veche sau mai recentă, inclusiv în ce privește societatea românească, adoptarea unei constituții democratice reprezintă abia un prim pas, o premisă, una dintre condițiile elementare ale funcționării statului democratic, de drept. Celelalte condiții, absolut necesare, obligatorii, constau în capacitatea de înțelegere și aplicare a normelor și principiilor constituțio-

nale. Asemenea condiții se referă la diverși factori sociali, politici și economici, care nu se reduc la simpla împărțire clasică a sociologiei politice sau politologiei: guvernanti și guvernați. Într-o clasificare mai concretă, oarecum descriptivă, asemenea factori privesc simultan realități și stări sociale complexe, desemnate, de regulă, prin concepte și noțiuni care arată o continuă întrepătrundere a factorilor avuți în vedere: opinia publică, partidele politice, structurile de putere, asociații ale cetățenilor (între care și sindicatele). Cum, la rândul lor, asemenea factori au o explicabilă eterogenitate datorată intereselor diverse, contradictorii, pe care le exprimă unii sau alții, se înțelege că de aici apar și acele percepții sau abordări contradictorii la care se referă articolul anterior în legătură cu funcționalitatea sau disfuncțio-

nalitatea statului de drept, mai cu seamă în etapa actuală, de tranziție.

Nu este în intenția acestor considerații de a explica sau dezvolta o teorie a intereselor sau grupurilor de interese din societate, dar ceea ce se impune atenției din perspectiva intereselor naționale este faptul că tranziția românească, așa cum se deslășoară de peste cinci ani, a lăsat cu totul la voia întâmplării înfăptuirea multor obiective social-economice care afectează viața unor categorii largi de oameni, ansamblul social în cele din urmă, adică interesele națiunii. Așa este, de exemplu, starea economiei românești, în general, a avuții naționale, sub cele mai diverse înfățișări ale acesteia, de la baza materială sau aparatul de producție la situația forței de muncă, în toate aceste ipostaze resimțându-se puternic fenomene de distrugere, risipă și înstrăinare, de reducere drastică a capacității de utilizare a potențialului uman de creație atât de apreciat în trecut, ca și astăzi, peste hotare.

Un tablou al situației economice și al calității vieții prezente, întocmit pe baza datelor reale, arată că mersul a ceea ce se numește "reforma economică" este încă dificil, generând multe consecințe negative, căroro diverse forțe social-politice le dau mai totdeauna interpretări unilaterale, adică interesate, subiective, în funcție de scopurile urmărite, de poziția lor în societate: la putere sau în opoziție. În această privință, printre puținele abordări realiste se află și aceea potrivit căreia "mersul reformei nu este linear, desigur, și am fi nerealiști, dacă am privi numai la scopurile sale finale, fără să-i observăm și să-i luăm în calcul și greutățile prin care trecem", cum se arată în cartea *Revoluție și reformă* a domnului Ion Iliescu. Așa cum relevă autorul, în continuare, "în ambele sale componente - restructurare și privatizare - reforma are și părți evidente dureroase, ea generează inevitabile zbateri, căutări și incertitudini, temeri și dezamăgiri" (pag. 233).

(Continuare în pag. 6)

Politica sferelor de influență poate fi oare abolită?

VALENTIN LIPATTI

Nu intenționez să mă refer aici pe larg la politica sferelor de influență și la tendințele ce se manifestă în prezent în această privință. Aspectele esențiale ale problemei au fost prezentate în cadrul dezbaterii organizate recent de Consiliul de Relații Internaționale al Fundației "România de Mâine". Nu este nici cazul să analizez rolul pe care marile puteri l-au jucat de-a lungul timpului în istoria poporului român. Este știut că acest neam a trebuit să reziste politicii de asuprire practicate, bunăoară, de imperiile otoman, țarist sau habsburgic și că numai capacitatea de a face față evenimentelor și vitejia voievozilor săi au făcut cu putință salvagardarea interesului național în pofida vicisitudinilor istoriei.

Limitând aceste observații la situația internațională actuală, ne putem întreba dacă abolirea politicii sferelor de influență ar fi cu putință. Fără îndoială da, dacă relațiile dintre state ar fi guvernate pretutindeni și fără excepție de normele consacrate ale dreptului internațional și dacă parteneriatul și cooperarea între națiuni s-ar bizui pe un respect mutual autentic. Dar, din păcate,

majoritatea marilor puteri nu se pot dezbăra de ambițiile lor hegemonice, iar forța dreptului este departe de a prevala în orice împrejurare asupra dreptului forței. Dacă ne referim la situația din Europa anilor '90, putem constata că o nouă arhitectură europeană, post-lundă un sistem de securitate colectivă și de cooperare în toate domeniile de interes comun, nu va putea împiedica apariția unor zone de interese, care se pot transforma cu ușurință în sfere de influență în accepția curentă a conceptului. Factori mențiți să determine o astfel de evoluție negativă nu lipsesc, din nefericire. Astfel, Statele Unite ale Americii, rămase singura supraputere economică și militară, nu se pot abține de la velleitatea de a controla și dirija politica mondială și regională; Germania nu este nici ea scutită de tentații hegemonice, în timp ce Rusia, deși măcinată de grave probleme economice și sociale, nu înțelege să renunțe la ambițiile și practicile imperiale ale trecutului său.

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru unicitate în diversitatea persoanei umane

Acad. ȘTEFAN MILCU

Biologia omului pune în evidență unicitatea fiecărui individ, coexistență cu marea diversitate a speciei Homo Sapiens Sapiens. O primă explicație este posibilitatea de combinație a celor peste 100 mii de gene dobândite de la un dublu partener în procesul genetic. Posibilitățile de combinație a genelor ating proporții de miliarde, confirmate de faptul că, în actuala populație de peste 5 miliarde de oameni, fiecare este unic.

Acest determinism genetic al unicității restrânge și gradul de rudenie cu părinții. În sensul că nu suntem o copie a părinților. La unicitatea impusă de mecanismul genetic se adaugă considerabila varietate a condițiilor de mediu în care se dezvoltă un organism. Mediul oferă posibilitatea de expresie a dotării genetice, conferind fiecărei unicități o genă ambivalentă: fondul genetic și mediul.

Capacitatea de influență a mediului este considerabilă întrucât noul născut reprezintă o ființă insuficient dezvoltată care necesită cel puțin 2 ani pentru a începe să vorbească și să dobândească stațiunea verticală cu un mers nesigur. Din această cauză, perioada neonatală are o importanță decisivă în educația noului născut, care ajunge spre 5-6 ani la primele forme de expresie în unicitatea lui și la conștiința propriei persoane și a propriului sex.

În acest fel, copilul se transformă dintr-o ființă biologică într-o persoană capabilă să evolueze spiritual în contextul solicitărilor complexe, caracteristice speciei umane. Variabilitatea genetică și condițiile de mediu determină acea unicitate ca o rezultantă într-o extraordinară diversitate. Din această interrelație decurge obligația socială, pe de o parte, de a oferi posibilități de dezvoltare a unicității individuale și, pe de altă parte, de a respecta diversitatea ca o constantă a umanului.

Acest fond complex interferează geneticul biologic cu cel social-educativ și impune respectul vieții umane pe care îl regăsim exprimat în formula unanim recunoscută a drepturilor omului. Considerăm că acest concept de unicitate a omului în diversitatea speciei este un imperativ al existenței umane și sociale care se reflectă în toate formele de interrelație umană și care impune respectul, cu evitarea violenței sub toate formele ei, în special aceea a crimei. În fond, unicitatea ființei umane arată caracterul monstruos al oricărei crime, tocmai pentru că aceasta elimină din existență o unicitate irepetabilă.

210 ani de la supliciu martirilor răscoalei din 1784

... și-ai despiciat în două istoria, fără de cremene cum n-a fost altul să-ți semene HORIA!

Paginile 4-5

SPIRU HARET

La aniversarea marelui om de știință și cititor al învățământului nostru modern, al cărui nume este purtat cu cinste și venerație de UNIVERSITATEA FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

Pagina 8

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomeț
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMĂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMANIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

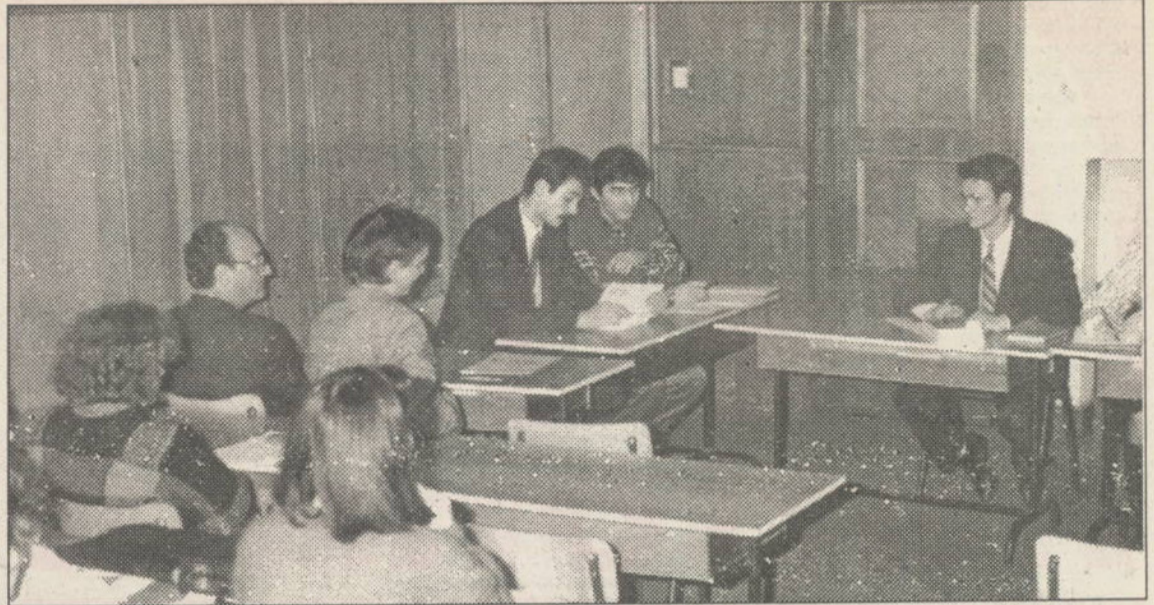
- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

O modalitate superioară de activitate cu studenții
la Universitatea "Spiru Haret"

PROCESUL - DEZBATERE AUTENTICĂ, VIE, INTENS PARTICIPATIVĂ

De cum a început procesul - dezbateri cu studenții anului III de la Facultatea de Drept și Administrație Publică a Universității "Spiru Haret" am intuit însemnătatea de excepție a inițiativei universitare ca atare. Să sintetizezi, ca un corolar al unui semestru de studiu, toate cunoștințele de specialitate de la cursuri și seminarii, într-o dezbateri autentică, vie, intens participativă, ba mai mult, să le verifici tocmai astfel trăinicia cu care au fost asimilate și introduse firesc, în universul de gândire al acestor viitori magistrați, să le urmărești diagrafa contribuției lor într-un proces juridic întemeiat pe date reale, cutremurătoare prin tragismul lor, nu este deloc o inițiativă frecventă în practica învățământului nostru superior. Ba, dimpotrivă, de multă vreme la noi, ca și în Europa occidentală, se poartă discuții aprinse pe tema transformării universităților zilelor noastre din instituții orientate cu precădere spre trecut și spre demersuri pasive, nu o dată impersonale, în nucleu viu, dinamice, care să anticipeze viitorul tocmai în baza marii lor capacități de sinteză. Și se știe că una dintre căile practice frecvent invocate în acest sens este tocmai instituirea cursului-dezbateri ca modalitate universitară de lucru mai apropiată de dinamismul lumii contemporane, de complexitatea contradicțiilor ei, pe cât de puțin explicabile în limbajul clasic, pe atât de impresionant și de incitant a fi analizate. Așadar, este vorba de cursul-dezbateri atât de mult năzuit tocmai pentru virtuțile sale educative de excepție, în stare să transforme studentul din obiect în subiect, în coautor al procesului său de formare intelectuală și vocală.

Și intuiția inițială s-a transformat treptat în certitudine. Dezbaterile acestui proces s-au încheiat ca un succes al muncii universitare de calitate, al unei activități axate pe esențial, pe descifrarea raporturilor dinamice dintre realitatea curentă și analistul ei, chemat

deopotrivă să-i sesizeze structura lăuntrică, dar și să-i împrumute rigori care să-i ordoneze evoluția viitoare. Cu alte cuvinte, studenții anului al III-lea s-au comportat ca niște magistrați în devenire. Până la stadiul cerut de profesiunea ca atare mai este, desigur, un drum de parcurs prin eforturi de automodelare a gândirii și a comportamentului în fața sau în cuprinsul instanței de judecată, dar fundamentele sunt trainice. Probă concretă, între altele, că sistemul de admitere la Universitatea "Spiru Haret" captează mai cu seamă însușirile vocaționale ale candidaților și că procesul însuși al muncii universitare pune accentul cuvenit pe formarea personalității studenților.

Acest succes al activității universitare vine mai întâi din hotărârea dlui prof. univ. Gheorghe Diaconescu și dlui asistent univ. Florin Chiracu, ei însuși prestigioși magistrați și educatori prin vocație, de a-i introduce pe studenții în analiza, în evaluarea unor dosare autentice, cu fapte reale și judecate ca atare în tribunalele bucuștene. Am asistat astfel la studii aprofundate al unor cazuri de omoruri cu premeditare, deși circumstanțele atenuante n-au lipsit, îndeosebi ca urmare a demersurilor analitice pe care studenții le-au efectuat în universul sociologic și în psihologia protagoniștilor ca atare. În primul caz, omorul avea la bază un mobil homosexual, în cel de-al doilea, un adulter. În ambele cazuri, studenții s-au transpus în rolurile inculpaților și victimelor, apărătorilor și acuzatorilor, fără să piardă din vedere nici ipostaza de judecători imparțiali, detașați de evenimentele ca atare și dacă se poate chiar impasibili. Și era interesant de urmărit, în primul rând, tocmai această luptă dusă în conștiința unor magistrați în devenire, între impulsurile personale, bazate pe sentimente, pe temperamentul specific vârstei, și perceperea logică a faptelor ca atare, care cereau cu strictețe

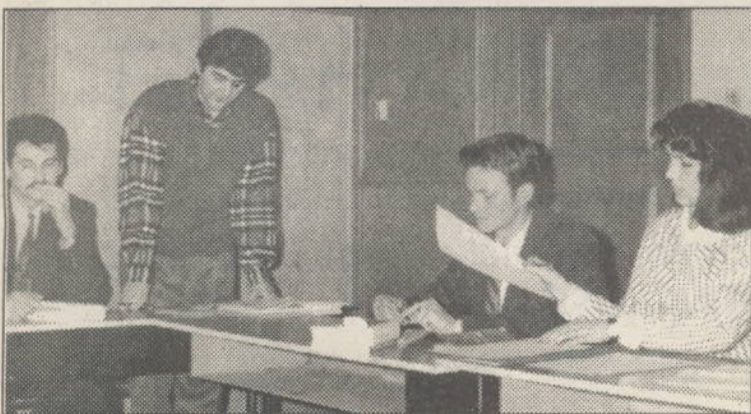
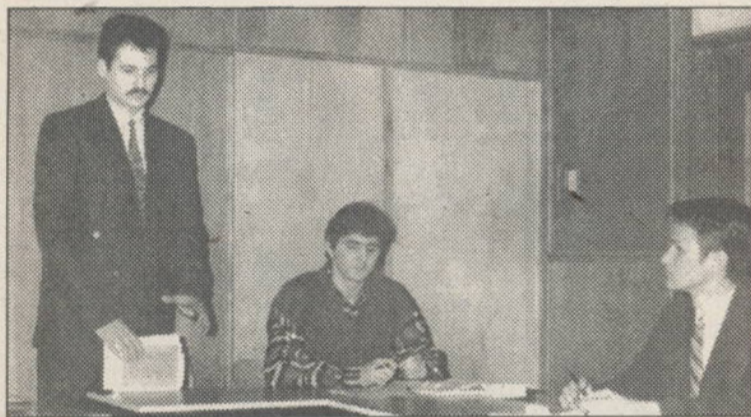
atitudini în spiritul respectului pentru adevăr și moralitate.

În al doilea rând, succesul dezbaterilor se sprijină și pe decizia de a organiza, de fapt, două procese, pentru judecarea a două dosare distincte, care au îngăduit o seamă de paralelisme, chiar dacă ambele au avut același desnodământ. Au ieșit astfel pregnant în evidență caracterul irepetabil al fiecărui caz în parte, unicitatea lui care dictează de fiecare dată analiza atentă a faptelor, discernerea adevărului prin mijloace de investigare care se refuză clișeele de orice natură. Un argument mai mult în fața studenților că actul de justiție este, în esența lui, nu doar un gest de departajare, ci un act de creație, la care și aduce contribuția întreaga personalitate complexă a magistraților.

Să reținem apoi faptul că axarea dezbaterilor pe două dosare concrete a favorizat intrarea mai multor studenți în rolul de apărători, de acuzatori sau de judecători, fapt extrem de important pentru reușita unor asemenea studii de caz, în raport cu care fiecare student este chemat să se manifeste prin ipostaze profesionale complementare. Așa se și explică necesitatea, unanim resimțită, ca asemenea dezbateri să continue până la stadiul în care fiecare student poate să-și facă astfel ucenicia pentru toate fazele viitoarei sale profesii.

Am lăsat mai la urmă, tocmai pentru că ni s-a părut decisivă în reușita manifestării ca atare, atitudinea celor doi arhitecți ai dezbaterii, specialiști renumiți și, cum aminteam, educatori de aleasă vocație. Practic, pe întregul parcurs al dezbaterilor, dlui Gheorghe Diaconescu și Florin Chiracu nu au intervenit, ci au lăsat lucrurile "să curgă" în voie, convinși că tocmai astfel procesele susținute de studenți pot fi analizate și evaluate mai bine. Analiză ce s-a și făcut în final, tot cu participarea studenților și cu punctarea cătorva concluzii de ansamblu care au scos deopotrivă în evidență frumusețea, dar și răspunderea socială și morală de excepție a profesiei de magistrat. Întrucât un seminar special va fi consacrat analizei modului concret cum s-au desfășurat aceste procese, nu vom insista aici asupra acestei probleme. Am vrea doar să subliniem un fapt, de altminteri, acceptat de toată lumea: rolul esențial al limbajului și, în genere, al culturii oratorice utilizate în magistratură. Anii formației universitare sunt hotărâtori pentru însușirea acestei culturi. Motiv pentru care studiul limbii și literaturii române, al celorlalte limbi de circulație internațională, ca și al filosofiei și al altor domenii umaniste se cere lărgit și aprofundat, concomitent cu accentul pus pe organizarea și desfășurarea sesiunilor științifice studențești la toate nivelele, astfel încât participarea la dezbateri profesionale să constituie o practică frecventă în activitatea Universității "Spiru Haret". Cu atât mai mult cu cât, se știe, în învățământul superior de stat, participarea curentă a studenților la dezbateri este din ce în ce mai lacunară, iar accentuarea acestor laturi în pregătirea asigurată de învățământul superior particular i-ar spori acestuia caracterul complementar și, deci, legitimitatea.

■ Mihai IORDĂNESCU

Statul în perioada de tranziție în România

Sesiunea științifică a Academiei de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României din cadrul Fundației "România de Măine"

STIMATE DOMNULE ACADEMICIAN NICOLAE N. CONSTANTINESCU,
Președinte al Academiei de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României

ONORATĂ ASISTENȚĂ,

Permiteți-mi, mai întâi, să aduc un călduros salut tuturor celor prezenți la această manifestare științifică și, în mod deosebit, personalităților care prezintă comunicări, aducându-și astfel contribuția la elucidarea unei probleme dintre cele mai importante pentru perioada de tranziție a României, și anume rolul statului.

Problema statului a fost și este tema cea mai disputată atât în plan teoretic, dar mai ales politic și, în mod deosebit, în ce privește rolul său în economie.

Pentru a evidenția cât de actual este marele nostru poet național Mihai Eminescu în zilele noastre, și cu privire la rolul statului în viața economică, îmi permit să citez una din tezele sale, și anume: "Condiția civilizației statului este civilizația economică. A introduce formele unei civilizații străine, fără să existe corelativul

Temeiuri teoretice și practice pentru o implicare viabilă și benefică a statului în viața economică și socială a țării

Cuvântul de deschidere

rostit de prof. dr. AURELIAN BONDREA,

președintele Fundației "România de Măine"

ei economic e curat muncă zadarnică".

Din păcate, cam așa se întâmplă astăzi în țara noastră. Prea multă muncă zadarnică.

O asemenea apreciere ne permite să înțelegem, mai bine, sensurile demagogice ale lozincilor cu privire la intrarea noastră în Europa, în timp ce are loc o continuă degradare și distrugere a civilizației economice românești, însoțită de o polarizare socială, de o sărăcie efectivă a marii majorități a populației.

În ceea ce privește valorile democrației, fără suport economic ele rămân o vorbă goală și aceasta ne-o spune tot marele nostru poet național Mihai Eminescu, pe care, vă rog să-mi dați voie să-l citez: "Omul are pe atâta libertate și egalitate, pe câta avere are, iar cel sărac e totdeauna sclav și totdeauna neegal cu cel ce stă deasupra lui".

Onorată asistență,

Am parcurs cinci ani de tranziție și ne confruntăm astăzi cu un adevărat dezastru economic, echivalent - după cum afirmă unii specialiști - cu pierderile economice provocate de cele două războaie mondiale prin care a trecut România.

În fața acestei realități se pune întrebarea: situația economică

existentă se poate redresa fără implicarea hotărâtă, energică a statului în viața economică? Acționează statul de drept prin componentele sale - legislativul, executivul, președinția și puterea judecătorească - ca un exponent al intereselor naționale, al valorilor de dreptate și echitate împotriva corupției, abuzurilor, incompetenței etc.? Reprezentanții statului ar trebui să-și amintească de Titulescu, care spunea: "Legea este regula dictată de puterea legislativă, care ordonă, oprește sau permite ceva și la care toată lumea este dator să se supună".

În acest context, ne mai întrebăm: Societatea românească dispune de toate legile necesare tranziției și există, realmente, preocupare pentru aplicarea celor existente?

Sunt convins că Sesiunea noastră științifică va contribui la înțelegerea multor probleme cu privire la rolul statului în perioada de tranziție, oferind și soluții pentru o viabilă implicare a statului în viața economică și socială a țării.

În continuare, vă rog să-mi permiteți să dau cuvântul domnului academician Nicolae N. Constantinescu pentru a prezenta comunicarea "Statul ca factor economic în tranziția la sistemul economic de piață".

Statul ca factor economic în tranziția la sistemul economiei de piață

Comunicarea prezentată de acad. NICOLAE N. CONSTANTINESCU

Dacă mișcarea economiei are un rol uriaș în evoluția vieții politice și sociale și chiar a modului de gândire și de soluționare a numeroase probleme în aceste domenii, nu-i mai puțin adevărat că socialul și politicul, la rândul lor, exercită o influență extrem de importantă asupra felului în care se mișcă realitatea economică, iar în unele momente, în dependență de împrejurări, ba unul din factori, ba celălalt, ori cuplați, au rolul decisiv. În orice caz, fără a se ajunge la un reduționism simplist, rolul factorului economic în dezvoltarea generală a societății este de prim ordin. Faptul se explică, înainte de toate, prin aceea că rațiunea ultimă a economiei constă în satisfacerea nevoilor umane ca verigă sine qua non în sistemul intereselor materiale ale societății. În legătură cu aceasta, însăși știința economică nu-i, în fond, altceva decât știința intereselor materiale, economice, ale individului și societății. Cine nu observă acest lucru nu înțelege nimic din această știință. Oricum, în mănuierea practică a politicului, socialului și economicului, trebuie să se țină seama că dacă se scapă din vedere economicul, viața politică și socială poate ajunge într-un impas deosebit de grav, cum este, spre exemplu, cel în care a ajuns acum România.

În acest context, ca instituție politică, statul exercită o autoritate suverană, limitată în acțiunile sale doar de lege, asupra unui teritoriu și populației sale. Ca stat modern, de drept, el trebuie să constituie un contract social, o structură în care normele se articulează într-un tot organic prin intermediul constituției, legislației și regu-

lamentele, asigurând prin mijloace adecvate și vot direct, egal, universal și secret, drepturile și libertățile individului și societății, nevoile populației, predominarea și înfăptuirea interesului public, desfășurarea democratică a vieții sociale. Din toate aceste cauze, deși instituție profund politică, Statul constituie și un factor economic de cea mai mare importanță. Nu-i de mirare că, în perioada interbelică, unii economiști, precum Victor Slăvescu, îl considerau chiar forță de producție.

Intr-adevăr, trebuie ținut seama cel puțin că:

- a) economia cuprinzând producția, circulația, repartiția și consumul bunurilor și serviciilor, deci domenii cu totul fundamentale pentru existența societății umane, statul trebuie să organizeze cadrul politic, juridic, precum și instituțiile corespunzătoare necesare funcționării vieții economice și sociale;

- b) îndeplinirea activităților fundamentale menționate la punctul "a" presupune deținerea unei baze materiale, a unei infrastructuri (clădiri pentru autoritățile publice, școli, spitale, drumuri, porturi ș.a.m.d.) adecvate, făcând parte din domeniul public și de aceea orice stat se manifestă cu această ocazie și în calitate de proprietar;

- c) pentru îndeplinirea unor activități economice necesare bunei funcționări a economiei pe care particularii în perioada respectivă nu le pot îndeplini în domeniul apărării sau din lipsă de capital privat etc., statul apare, nu o dată, și în calitate de agent economic de drept privat, ocupându-se de activitățile respective (de ex. în Franța,

Italia, Japonia etc.); în plus, de nenumărate ori, statul are prin constituție și proprietatea asupra bogățiilor subsolului etc.;

- d) prin funcția sa de stabilire și încasare a impozitelor, taxelor etc. și de decizie a direcției și efectuării cheltuielilor publice, statul joacă totdeauna și peste tot un rol esențial în redistribuirea venitului național, ca și în orientarea și proporționarea activităților agenților economici;

- e) în exercitarea rolului său, statul trebuie să promoveze echilibrul între interesul privat și cel public, progresul economic și social, valorificarea în cele mai bune condiții, inclusiv pe plan internațional, a potențialului economic al țării, începând cu capitalul ei uman.

Și ilustrările ar putea continua.

Deci, într-un fel sau altul, într-o proporție sau alta - lucru ce se poate observa în orice economie de piață - statul acționează în toate sferile economice: producția, repartiția, circulația și consumul.

Obiectiv, caracterul și dimensiunile rolului statului ca factor economic sunt supuse criteriilor de eficiență economică, socială, și ecologică, eficacității asigurării suveranității, integrității, unității și apărării sale, ca și înfăptuirii intereselor publice, conviețuirii și cooperării normale a populației. În acest sens, statul de drept trebuie să fie și un stat al dreptății, al justiției sociale, căci in justiția socială, inechitățile social-economice grave generează tensiuni ce conduc nu numai la instabilitatea politică, ci și la lipsă de eficiență și la instabilitate economică. Răspunderea istorică, în-deosebi a celor care personifică vârfulurile

structurii statale, este, în acest sens, complexă și imensă. De aceea, ea trebuie bine conștientizată.

Toate acestea sunt valabile și în cazul tranziției de la un sistem de economie la altul.

Înainte de toate, merită remarcat că în desfășurarea, în termenele relativ scurte care sunt avute în vedere, a trecerii de la sistemul economiei centralizate de comandă, întemeiată pe proprietatea de stat, la economia de piață bazată pe proprietatea privată, în toate țările europene fost socialiste, "mâna invizibilă" a lui Adam Smith și spontaneitatea s-au dovedit insuficiente și, de aceea, rolul statului a devenit esențial, atât în ceea ce privește demolarea vechiului sistem cât și instaurarea celui nou.

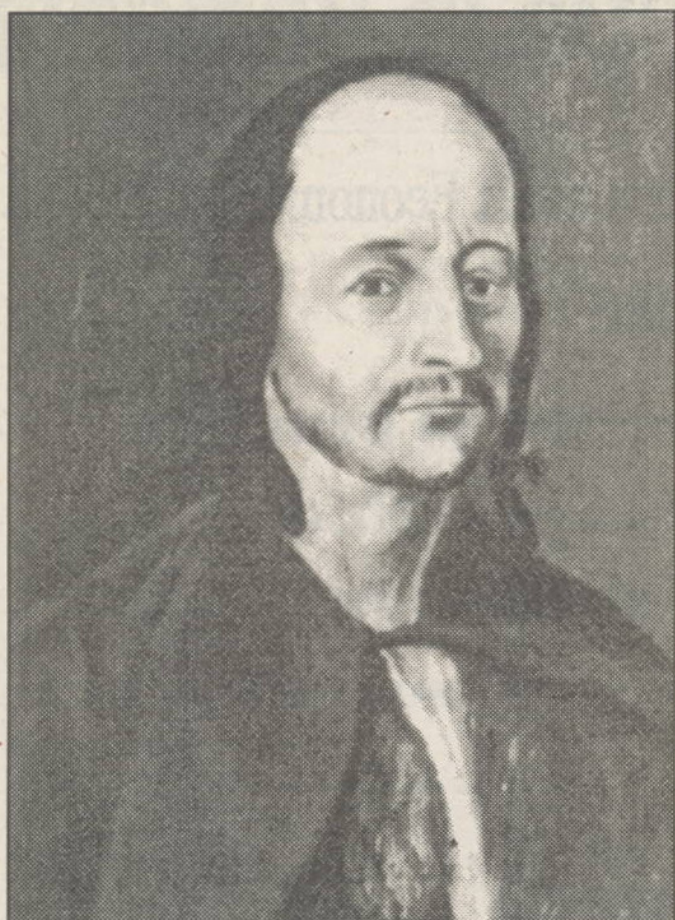
În acest context, de la început, se impun atenției două constatări:

Prima se referă la faptul că întreaga experiență istorică dovedește că urmărirea exclusivă a intereselor particulare, private și a libertății nelimitate de o legislație adecvată, a forțelor pieții și concurenței conduce la haos economic și, până la urmă, la dezordine politică. De aici, rolul ce revine puterilor statului de a realiza echilibrul dintre interesele private și binele public, social și de a asigura programe de reformă cu aderență la populație.

A doua: Orice schimbare adâncă, orice reformă economică la scara unei întregi țări nu se face de dragul schimbării, al reformei în sine, ca modă, sau pentru că vrea cineva din afară, ci pentru sporirea eficienței economice, sociale și ecologice a efortului po-

pulației proprii. Aceasta presupune că reforma trebuie în prealabil gândită, concepută într-un mod concret și coerent, clarificându-i-se din timp obiectivele, structura, mijloacele de realizare și indicând modalitățile practice prin care noul, propus a înlocui vechile motivații și organizări, va fi mai eficient; de asemenea, presupune o evaluare a posibilităților practice de minimizare a costurilor sociale, a pierderilor ocazionate de reformă și punând costurile în cumpănă cu ceea ce se declară că va fi avantajul prevalent, să se arate mărimea acestui avantaj, a perioadei după care va apare și cine va beneficia de respectivele avantaje ș.a.m.d. Iar dacă statul respectiv dorește să fie democratic, lucrurile trebuie spuse de la început clar și precis populației, căreia, apoi, să i se ofere posibilitatea de a se pronunța în deplină cunoștință de cauză. Cu alte cuvinte, orice transformare de anvergură, cum este reforma economică-socială, presupune o abordare pragmatică și morală a problemelor, evitarea dogmatismului, a diletantismului, a lipsei de responsabilitate, a aventurismului etc. Aceasta cu atât mai mult, cu cât o astfel de reformă afectează milioane și zeci de milioane de oameni, întreaga generație actuală și multe din cele viitoare.

Continuare în numărul următor

NIR. URSZ ALIAS HORA TEMULTUS
RUSTICANI VALACHORUM IN TRAN
SILVANIA 17784 EXCITATI AUTHOR

De jos,
te-ai ridicat drept, pietros
viforos, pentru moși,
pentru cei săraci și goi,
pentru toți...
și-ai despicat în două istoria,
fără de crēmene
cum n-a fost altul să-ți semene
HORIA!

Din poemul Horia
de ARON COTRUȘ

210 ani de la martiriul lui Horea

123 ani de la trecerea în eternitate a lui Avram Iancu

Figuri istorice exemplare, trecute-n mitologia populară

Una din trăsăturile definitorii ale etnopsihologiei românilor constă în respectul pe care aceștia l-au avut și îl au față de valorile lor istorice, în venerația purtată eroilor gândului și ai faptei prin care ne-am împlinit destinul nostru național.

Asemenea eroi, suflet în sufletul neamului, au fost Horea și Avram Iancu, ambii plămădiți din roca tare a Munților Apuseni, din jalea amară și chinuitoare a moșilor.

"Amândouă figurile trecute în mitologia populară - scria Octavian Goga - se găsesc într-o perfectă înrudire organică. Au pornit și unul și altul din aceeași vatră țărănească, au crescut în aceeași patimi și au încarnat aceleași năzuinți ancestrale. Lupta lor s-a desfășurat pe un fond comun, având un obiectiv unic și mijloace la fel. Concepția politică de care s-au călăuzit și care a determinat prăbușirea lor tragică a fost aceeași iluzie deșartă a împăratului de la Viena, cea mai tristă și cea mai scump plătită erezie a ideologiei noastre de veacuri... Prin Horea țâșnește un fulger răzleț din viforul unui popor, prin Iancu cere cuvânt poporul însuși, cu adevărurile programatice azvărlite în cumpăna istoriei".

Cu toate deosebirile impuse de cadrul vremii în care s-a desfășurat epopeea lor zbuciumată, cei doi eroi au crescut din aceeași rădăcină istorică și au luptat în esență pentru aceleași idealuri de libertate, de dreptate socială și națională.

Anul 1784 a zguduit din temelii edificiul absurd și haotic construit al imperiului habsburgic, care se rezema spre răsărit într-o provincie orfană, scaldată în lacrimile, sudoarea și sângele iobagilor ardeleni. Atunci când nu au mai putut răbda apăsarea și umilința, moșii s-au ridicat la chemarea lui Horea, a lui Cloșca și Crișan, arătând lumii "câtă strălucire-ncape în bietul bordeiaș de paie", câtă energie și demnitate națională pulsează în pieptul de sub laibărul sur al moșului care declanșa o revoluție națională și populară

de o radicalitate fără egal în Europa acelei vremi.

Cu revoluția de la 1784, românii intrau energic în ritmul unor idei politice înnoitoare ce conturau, în orizontul iluminismului, portretul măreț al unei etnii eroice care se va implica din nou în luptă, sub conducerea lui Avram Iancu, în anul 1848.

Prin Horea, Cloșca și Crișan toate straturile sociale din Europa veacului al XVIII-lea au luat cunoștință de soarta românilor transilvăneni, aflați sub o triplă exploatare și împilare: socială, națională și religioasă.

Răsăditul răscoalei de la 1784 a determinat numeroase consemnări și scrieri în cele mai felurite limbi europene și a inspirat numeroase opere de artă, din care transpare simpatia nereținută pentru acești eroi-martiri, pe care le cunoaștem datorită hărniciei și priceperii lui Octavian Beiu care a alcătuit albumul Răscoala lui Horia în arta epocii, conținând 150 de ilustrații. - Unii artiști plastici au creat din imaginație, alții, foarte mulți, au mers la Alba Iulia să asiste la proces și la execuție, să-i cunoască nemijlocit, pe corifeii răscoalei. Peste treizeci de gravuri și pictori au tratat subiecte din acest eveniment istoric a cărui cauză a fost socială și al cărui avânt eroic, cu proporții de epopee, a avut o sursă națională. Răscoala moșilor a zguduit pur și simplu Europa. Ecoul ei a fost captat în cronici obiective, de profesioniști, precum și în foi volante, calendare, ziare care-l numeau pe Horea "Rex Daciae". Se sublinia astfel continuitatea neîntreruptă a românilor pe pământul vechii Dacii.

Mai mult decât prin cuvântul scris, ideile răscoalei, chipul eroilor ei au fost sugerate, consemnate de creațiile plastice. Pictorul Johann Martin Stock i-a pictat pe cei trei conducători ai răscoalei chiar în închisoare. A primit această sarcină de la baronul Brukenthal care l-a trimis, de la Sibiu, cu aceeași însărcinare și pe desenatorul Franz Neuhauser. Lângă aceștia merită a fi pomeniți Sigismund Koreh care a desenat tot după natură, apoi Jacob Adam, Hieronymus Johan Loschenthal, Petrus Mayer și numeroși alții.

Albumul lui Octavian Beiu ar merita cu prisosință să fie reeditat cum reeditat ar trebui să fie și lucrarea lui David Prodan, căci datorită trudei, priceperii și devotamentului patriotic al istoricilor Nicolae Densușianu, Silvestru Moldovan, Ion Lupaș, David Prodan, Ștefan Pascu, Iosif Constantin Drăgan și alții, astăzi avem imaginea luptei românilor de la 1784, din fiecare zi, în fiecare localitate, până la sfârșitul tragic al lui Horea, una din cele mai mărețe figuri ale istoriei noastre. Dar prima cronică vie, autentică și răscolitoare a acestui moment istoric a fost creația populară.

În textul poetic popular, inspirat de figura lui Horea, arde o jale amară, o mânie ostentivă, dar nestinsă, în fața unei realități sociale care apasă ca un blestem fără leac pe viața iobagului: "Iobăgie otrăvită./ Mie mi-ai fost rânduită/ Să te port noapte și zi/ Până-n ceasul ce-oi muri". Iobăgia devenea din ce în ce mai cumplită: "Trebuie să muncească trei zile la domni fără nici o plată, nici mâncare și nici dormit nu-ți da, dormeai unde apuca, mai rău ca animalele". Exploatarea socială și împilarea națională, sentimentul dureros al năpăstuirii

se revarsă din sufletul oamenilor peste întreaga fire. Ca și în poezia lui Goga unde: "jale duce Mureșul/ Și duc tustrele Crișuri" și în lirica populară, care evocă vremurile ce preced revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan "râu duce în țară/ Foamea și jalea amară", drumul poartă spre munți "numai chin și jale", iar carele moșilor sunt împovărate cu durere. Imaginea sugestivă, plastică, răscolitoare a unei sărăcii lucii și a nenorocului istoric constituie fundalul social pe care poetul anonim proiectează figurile eroilor Horea, Cloșca și Crișan, luptători neînfricați "pentru sfânta dreptate".

Conștiința populară salută în uriașă personalitate a lui Horea pe omul de omenie, pe "domnul român" care are curajul de a-l înfrunța pe împărat și de a se lupta contra grofilor, "murind moarte de martir". Creația populară mărturisește perpetuarea cultului pentru marii eroi ai moșilor, pentru omenia, curajul și patriotismul lor, pentru priceperea lor în lupte, pentru rezistența lor fizică și morală. E zguduitoare imaginea pe care ne-a lăsat-o fantezia populară despre frângerea lui Horea pe roată, la Alba Iulia: "Și-apoi atunci, pe Horea l-or tras pe roată și a spus: "Te doare?" L-a frânt și i-o rupt degetele de la o mână și zice: "Te doare?" El zicea: "Nu mă doare că-i pentru dreptate!" Și i-a smuls și mâna și el tot așa a spus că-i pentru dreptate, nu-l doare. Și așa și cealaltă mână și picioarele. L-o tot întins până o murit. El tot a zis: "Nu mă doare că mor pentru dreptate!" Și povestitorul conchide:

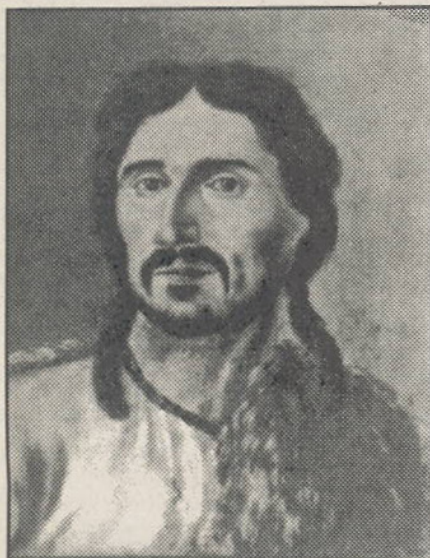
"Horea care a vrut să-i scoată pe oameni din iobăgie, a murit ca un erou, iar vânzătorii Horii au fost tot mai urâți de popor pentru că jugul iobăgiei a ajuns de nesuportat".

Din admirația nereținută a poporului pentru Horea se iscă repede legenda și mitul care exprimă cu o forță înfricoșătoare disprețul și ura față de trădători. Se zice că verii care l-au trădat și vândut pe Horea au primit o căldare de bani cu care au cumpărat grâu și au făcut pâine. Dar când au scos pâinea din cuptor și au rupt-o în două "a fost sânge la mijloc".

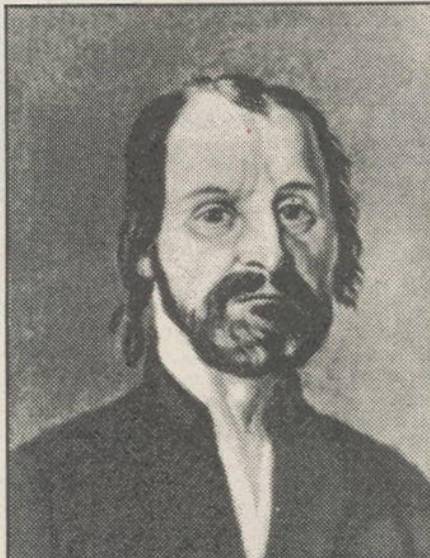
Aceiași dispreț manifesta omenia populară și față de trădătorii lui Crișan, față de popa din Cărpiniș și popa din Sașa Vinta, cărora oamenii nu le-au mai acordat nici încredere.

De peste două sute de ani, trupul lui Horea, sfărțec pe roată la Alba Iulia, stă, ca o rădăcină a neamului, în țărâna țării care l-a zămislit. Amintirea lui a rămas, însă, vie, foșnind ca o bogată coroană, în conștiința poporului care l-a adorat cu convingerea că: "Pân' a fost Horea-mpărat/ Domnii nu s-au desculțat/ Nici în pat nu s-au culcat/ Nici la masă n-au mâncat/ Cât fu Horea căpitan/ Și domnii purtau suman/Până ce fu Horea crai/ Pe domnie era vai". "Nu există un cătun în Ardeal - scria Liviu Rebreanu, în 1928, pe când se documenta pentru romanul Crăișorul - unde Horea să nu trăiască și azi în sufletul celui din urmă țaran ca simbol al dorului de dreptate".

Amintirea lui Horea a rămas vie în memoria artiștilor și a scriitorilor. Sculptorii i-au zăiat chipul dărz în piatră, precum ilustrul artist Ion Vlasiu; pictori numeroși l-au nemurit pe pânze, muzicienii i-au cântat personalitatea în tonuri grave, energice, amintesc numai opera

VARG. ION ALIAS KLOSKA
IUVON. HORA PRIMARIUS
CAPITANUS

KRISSAN. IUVON EXKERENYES TIMU
TUS IN TRANSILV. IN 1778/1784/1785
PRINC. TERTIUS.

Tranziția din perspectiva intereselor naționale

Statul și reforma economică

(Continuare din pag. 1)

Pentru a contracara eficient asemenea fenomene cu un puternic impact negativ asupra prezentului și, mai ales, a viitorului, este nevoie, se înțelege, de acțiunea coerentă a tuturor forțelor sociale conștiente de valoarea și primordialitatea intereselor naționale, de manifestarea efectivă a rolului și funcțiilor statului, în concordanță cu prevederile Constituției, inclusiv cu cele de natură economică, prea adesea eludate, ignorate, minimalizate până la încălcarea lor flagrantă.

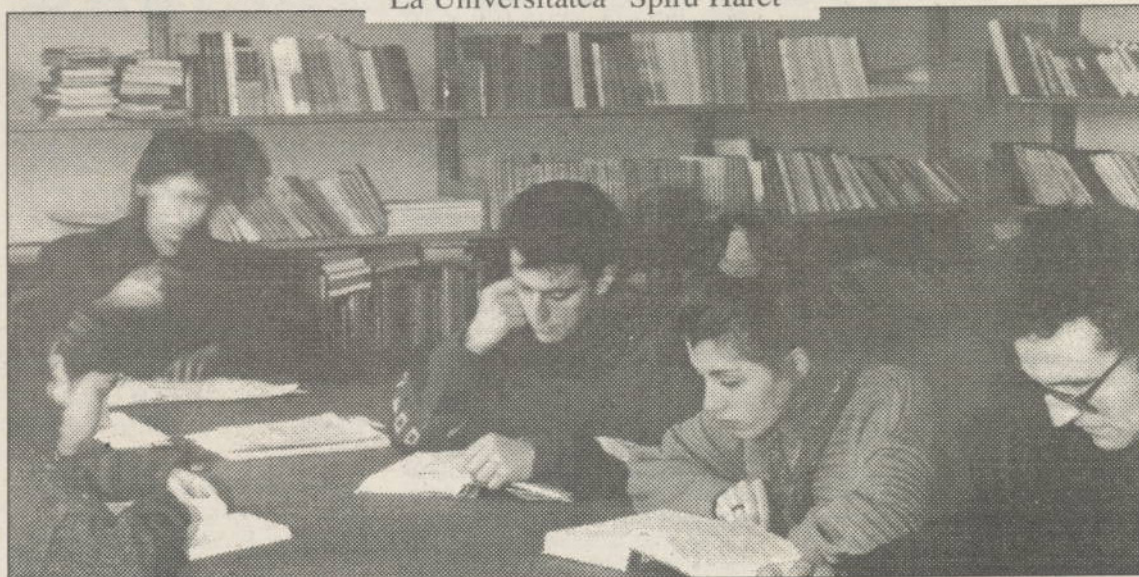
Or, în această privință, primul îndreptățit și obligat constituțional să se manifeste este statul, prin organismele sale cu atribuții în acest domeniu. Există, din păcate, multe exemple care arată că asemenea organisme acționează încă timid, cu neînțeleasă "precauție", adesea confuz și incoerent, uneori

și din cauza precarității legislației, a procesului lent și greoi prin care parlamentul ca putere legislativă în stat, în cadrul mecanismului democratic, elaborează legile tranziției.

În asemenea condiții, nu începe îndoielă că funcționalitatea statului de drept este strâns legată de îndeplinirea întocmai a atribuțiilor ce revin puterii executive, legislative, judecătorești, organismelor guvernamentale și autorităților administrației locale. Acestea, tocmai datorită reprezentativității sociale și legitimităților politice, au menirea să se afirme ca factori de coagulare a vieții democratice a statului, acționând declarat și deschis "în plină lumină publică", dacă este să recurgem la o cerință și un îndemn formulate, la vremea lui, de Dimitrie Gusti care considera autoritatea statală ca o creație și expresie a voinței și intereselor naționale.

La Universitatea "Spiru Haret"

În actualitate o dezbatere de real interes științific

Pragmatica și "gândirea pragmatică"

Prof. dr. Alexandru BOBOC,
membru corespondent al Academiei Române

Desfășurat sub genericul "Pragmatica" (Pragmatik. Handbuch pragmatischen Denkens, hrsg. von Herbert Stachowiak, Band IV: Sprachphilosophie, Sprachpragmatik und formative Pragmatik, Hamburg, Felix Meiner, 1993, 527 p.), cel de-al patrulea volum al unei remarcabile serii de studii este consacrat dezvoltării studiului modern al limbajului sub impactul demersului pragmatic și semiotic în genere. Se continuă astfel un veritabil program de cercetare, marcat de volumele apărute deja (I - Gândirea pragmatică de la origini și până în secolul al XVIII-lea, 1986; II - Ascensiunea gândirii pragmatice în secolele XIX și XX, 1987; III - Pragmatica filosofică generală, 1989), de cel de față (IV - Filosofia limbajului, pragmatica limbajului) și de cel anunțat (V - Tendințe pragmatice în teoria științei). Așa cum subliniază Stachowiak (redactorul volumului de față, precum și al celor anterioare), cel de-al patrulea volum "se ocupă cu pragmatica în sens restrâns. Sunt vizate aici acele modalități de manifestare ale gândirii pragmatice care (1) își pun amprenta mai mult sau mai puțin asupra lingvisticii și filosofiei limbajului, care (2) au adus o mai dezvoltată conștiință a problemei și noi forme de aplicare, care (3) au început să conducă matematica, copilul vitreg al reflecției pragmatice de peste două mii de ani, spre o nouă conștiință a punerii problemelor. În

acest proces devin importante teoria acțiunii și teoria (pragmatică) a semnelor. Semioza "Limbaj-Semn-Formă" constituie nucleul structural al semiozei pragmatice în genere. Pandantul științifico-experimental recent al acesteia îl vom afla în cel de-al cincilea și ultimul volum al Pragmaticii.

Cercetarea cuprinsă în volum urmărește (între altele) raporturi, forme și momente precum: filosofia limbajului și lingvistica; teoria acțiunii; semiotica; sisteme operative logic-formale; filosofia matematicii.

În lumina acestui complex tematic (și de discipline) este urmărită (în amănunt) unitatea "limbă-sens-formă", relevându-se, totodată, "matricea disciplinară a paradigmei totale", cu "specializările ei specifice", desfășurate în discipline și tendințe diversificate și bine profilate.

În funcție de problematica prezentată mai sus și de această precizare a sensului și rolului dimensiunii pragmatice se derulează, apoi, 18 studii, grupate în următoarele părți: I. Filosofia pragmatică a limbajului în fundamentare transcendental-semiotică; H. N. Castaneda, Limbaj, experiență și realitate; II. Pragmatica limbajului: W. Vossenkuhl, Cu privire la pragmatica acțiunii; W. Kummer, Pragmatica formală; W.

Heydrich/I.S. Petöfi, Cu privire la pragmatica generală a limbajului; H. Bickes, Semiotică, teoria acțiunii și semnificația semnelor; A. Sakaguchi, Aspecte pragmatice ale interlingvisticii); III. Semiotică și pragmatică logică: N. Nadin, Semiotica în acțiune: nivelul pragmatic; N. Tennant, Logici clasice versus logici nonclasice; C.E. Alchourron, E. Bulygin, Despre logica sistemelor normative; R. Hilpinen, Despre logica deontică, pragmatică și modalitate; D. Wandschneider, Problema logica deontică, pragmatică și modalitate; D. Wandschneider, Problema antinomiei și dimensiunea ei pragmatică; U. Blau, Cu privire la logica naturală a nedeterminărilor și paradoxurilor; R. Hegselmann, Ce ar trebui să aducă o teorie a argumentării? Asupra programului unei dialectici formale); IV. Pragmatica matematică (P. St. - Weithofer, Fundamente pragmatice ale geometriei; P. Zahn, Idei cu privire la fundamentarea pragmatică a logicii și matematicii; V. Pittioni, Predispoziția pragmatică a unei filosofii a matematicii).

Însoțite (fiecare în parte) de o bibliografie de referință și elaborate la nivelul modern al cercetării, studiile menționate relevă semioza "limbă-semn-formă" după subparadigme și după istoria cercetării acesteia. Volumul de față "tematizează astfel pragmatica în sens restrâns, care și-a aflat locul de cercetare practic în lingvistică (și, mai relevant, în teoria acțiunii), în teoria semnelor și într-o măsură mai redusă până acum în logică și în filosofia matematicii", vizând mai ales "configurarea ca formă" în semioză. Însoțit de o bogată bibliografie de specialitate, precum și de un indice de nume și unul de materii, volumul se constituie într-un valoros instrument de lucru, depășind astfel cadrul a ceea ce, cu modestie, editorul numește "Handbuch". Căci studiile menționate realizează efectiv contribuții de referință la proiectarea structurii și funcțiilor pragmatice în gândirea contemporană. Ar fi greu, de aceea, să se întreprindă o cercetare (de acest tip sau logică, epistemologică, lingvistică ș.a.) fără a ține seama de rezultatele la care au ajuns autorii volumului de față.

Politica sferelor de influență poate fi oare abolită?

(Continuare din pag. 1)

Pe de altă parte, democrații occidentale, membre ale Uniunii Europene, vor și ele să-și afirme tot mai mult prezența, pe plan economic, politic și cultural, în Europa Centrală și de Est. Asistăm, prin urmare, la o recrudescență a competiției țărilor dezvoltate în vederea stabilirii unor zone de interese și de influență în fostele țări socialiste, care se află în tranziție spre un nou model de societate.

Așa stând lucrurile, este evident că demersul de politică externă al României trebuie să țină seama de toți acești factori și de impactul negativ pe care-l pot avea asupra promovării interesului național. Pentru relațiile noastre externe este de o importanță capitală ca ele să fie concepute și practicate ca relații cât mai ample și mai diversificate cu un număr mare de parteneri. Integrarea noastră progresivă în structurile europene și euro-atlantice - care este, fără îndoială, indispensabilă pentru securitatea, progresul economic și dezvoltarea politică democratică a țării - nu trebuie să ducă, cu toate acestea, la un eurocentrism dăunător. Avem nevoie de raporturi de conlucrare, pe multiple planuri, cu celelalte regiuni ale lumii, fie că este vorba de America Latină, de spațiul arab, de cel african sau cel asiatic. Totodată, orientându-ne cu precădere spre Occident, se cuvine să nu neglijăm raporturile noastre cu țările vecine, promovând îndeosebi schimburi economice și comerciale mai ample cu partenerii din fostul CAER. A ne îndrepta exclusiv spre Vest sau exclusiv spre Est ar fi deopotrivă de greșit. Numai o politică de relații echilibrate și deschise dialogului cu cât mai mulți parteneri poate conferi acțiunii noastre stabilitate, credibilitate și eficiență. De altfel, este deosebit de important ca, stimulând o prezență semnificativă a investițiilor străine în economia românească, țara noastră să poată deveni un centru de atracție și de interes nu numai în plan geostrategic, ci și economic.

O astfel de politică externă implică, așadar, pe planul acțiunii practice, dezvoltarea cuprinzătoare a relațiilor bilaterale cu europenii din Vest și cu europenii din Est, inclusiv prin convenirea unor tratate bilaterale de prietenie și cooperare; o prezență activă a țării în organismele regionale multilaterale (OSCE, NATO, Uniunea Europeană,

Uniunea Europei Occidentale, Consiliul European); implicarea noastră în realizarea unor proiecte subregionale de cooperare în spațiul pontico-danubian, ca și în cel balcanic; diversificarea raporturilor noastre politice, economice și culturale cu țări extra-europene; o contribuție activă la traducerea în viață a programelor ONU și ale celorlalte instituții specializate din sistemul Națiunilor Unite. Adică o politică externă care să țină seama de înțelepciunea proverbului țărănesc, potrivit căruia, atunci când mergi la târg, nu trebuie să pui toate ouăle într-un singur coș...

Fără îndoială că integrarea finală a României în NATO și în Uniunea Europeană, ca membru cu drepturi depline, ne va permite să beneficiem, la momentul respectiv, de garanții de securitate, ca și de o concertare și un sprijin politic corespunzător. Până atunci, însă, va trebui să ne bizuim pe propria capacitate de apărare. De unde, însemnătatea modernizării și perfecționării forțelor noastre armate.

Pe de altă parte, continui să cred că un sistem de securitate colectivă în Europa nu se poate lipsi de o acțiune normativă multilaterală, cum ar fi un tratat paneuropean de nerecurgere la forță sau la amenințarea cu forța, care, elaborat și convenit în cadrul OSCE, să poată oferi părților semnatare garanțiile de securitate necesare. Diplomația românească ar trebui, deci, să scoată de la naftalină ideea unui astfel de proiect, pe care România a promovat-o la Conferința de la Helsinki încă din 1973.

Cu un astfel de profil înalt și diversificat, demersul nostru de politică externă ar avea șanse sporite să contribuie la diminuarea pericolului reinstaurării nefastelor zone de influență, de care a suferit Europa postbelică. O nouă ordine mondială ar trebui desigur să elimine politica bazată pe supremația celor puternici și dominarea celor slabi. Mai curând sau mai târziu, viitorul va demonstra dacă lucrul este cu putință. Până atunci, însă, nu ne rămâne decât să căutăm și să găsim căile cele mai potrivite capabile să limiteze măcar încercările unora și altora de menținere a unor relații de subordonare între state. Adică, să evităm ceea ce francezii numesc la politique du pire. (Politica celui mai mare rău).

Parteneriatul pentru Pace și securitatea națională a României

S-a împlinit un an de la adoptarea și lansarea oficială a inițiativei Parteneriatului pentru Pace (P. P. P.), prilej nimerit pentru a ne apleca din nou asupra conținutului, semnificației și efectelor de până acum ale respectivei inițiative. Aceasta, pe de o parte, pentru că PPP continuă să facă obiectul dezbaterilor, unii susținând că este un succes deosebit, care ar merge dincolo de așteptări, alții, dimpotrivă, considerându-l un eșec. Pe de altă parte, o examinare "la zi" a PPP este necesară și pentru că, după cum se știe, România a fost prima țară din Europa Centrală care a semnat documentul-cadru al PPP și printre primele care au convenit cu organizația Tratatul Nord Atlantic (NATO) un program individual de activități, unele din acestea fiind deja realizate sau în pregătire atât pe teritoriul național, cât și în afara acestuia. Întrucât participarea la Parteneriatul pentru Pace este o componentă a politicii generale a României, de integrare în structurile economice, politice și de securitate europene, continuarea analizei PPP din perspectiva românească înseamnă, deci, o aprofundare a problemelor de bază privind condiția internațională actuală și previzibilă a României, ale securității sale naționale. În plus, orientarea strategică spre integrarea în structurile europene și euro-atlantice e susținută de toate forțele politice cu pondere în viața țării, ceea ce face și mai imperativă o astfel de aprofundare. Considerăm, de aceea, că analiza adâncită a problemelor politicii externe, de securitate și de apărare a României se impune astăzi cu deosebire pentru că, prin opțiunile fundamentale adoptate în prezent, această politică afectează progresul pe termen lung al întregii societăți românești. În această privință, participarea comunității științifice, a specialiștilor din cercetare, învățământ, mass-media, precum și a celor implicați în practica relațiilor internaționale la dezbaterile problemelor esențiale ale politicii externe, și nu de pe poziții partizane, ci prin prisma intereselor naționale majore ale țării, ar trebui, credem, considerată necesară și binevenită. Cu atât mai mult, cu cât la recenta reuniune la nivel înalt a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE, fostă CSCE) statele participante, printre care și România, au convenit "să se inițieze discuțiile în legătură cu un model de securitate comună și globală pentru Europa în secolul XXI" în zona acoperită de OSCE "pe baza principiilor și angajamentelor acesteia".

DE LA CONFRUNTARE LA COOPERARE

Fără îndoială că, privit în peisajul politic actual european, dar și mondial, Parteneriatul pentru Pace are o serie de merite. Rememorând condițiile concrete în care ideea PPP s-a născut și a devenit o inițiativă politică a Alianței Nord-Atlantice, să reamintim, pentru cititor că, după prăbușirea regimurilor totalitare în țările est și central-europene, după încetarea existenței structurilor de bloc estice și dezmembrarea URSS, în partea centrală și de răsărit a continentului s-a creat un vacuum de securitate. Țările centrale și est-europene, până nu de mult membre ale Tratatului de la Varșovia, odată cu adeziunea lor la valorile democrației pluraliste și economiei de piață, au optat pentru apropierea și integrarea în structurile vest-europene și euro-atlantice, atât în cele politice (Consiliul Europei), politico-economice (Uniunea Europeană), cât și în cele politico-militare (NATO și Uniunea Europei Occidentale). Această opțiune a fost exprimată în condițiile de incertitudine și nesiguranță apărute în Europa post "război rece", în absența confruntărilor caracteristice "războiului rece" și bipolarismului, dar într-un mediu de accentuată instabilitate.

Conform liniei adoptate la Londra (1990) și concretizate la Roma (1991), Alianța Nord-Atlantice a

făcut decât să amâne confruntarea. Iar recenta hotărâre a Alianței Nord-Atlantice de a stabili un grup de lucru însărcinat să examineze, într-un interval de un an, condițiile în care ar urma să se realizeze extinderea NATO spre Est, în fapt reînnoiește această amânare. Pe de altă parte, luările periodice de poziție ale Rusiei indică faptul că problema rămâne deschisă.

După încetarea "războiului rece", în terminologia politică, în analizele științifice asupra realităților internaționale, precum și în vorbirea curentă s-a încetățenit termenul "parteneriat". Într-un anume sens, avem de-a face, după opinia noastră, cu o modă, în măsura în care termenul respectiv este folosit, pur și simplu, în locul celui "vechi", de cooperare. În sensul său cel mai adecvat, ideea de parteneriat înseamnă însă altceva, și anume că locul confruntării caracteristice perioadei "războiului rece" este luat acum de o cooperare în care adversarii de ieri sunt astăzi parteneri pentru că au interese comune sau măcar convergente, interese a căror atingere presupune conjugarea eforturilor, acțiune comună bazată pe încredere reciprocă. Parteneriatul pentru Pace este conceput să exprime tocmai un astfel de înțeles al termenului. El pune foști inamici: statele membre NATO și cele care au aparținut fostului Tratat de la Varșovia să lucreze împreună, în structuri special create pentru atingerea unor obiective comune - este drept - limitate prin natură și dimensiuni, dar comune și tocmai prin aceasta capabile să consolideze încrederea reciprocă.

Ideea de bază a Parteneriatului pentru Pace se integrează unei viziuni cuprinzătoare cu privire la securitatea în spațiul euro-atlantic, dar și euro-nord asiatic, care pornește de la faptul că sfidările multiple și diverse la adresa păcii și stabilității, a înseși existenței și dezvoltării națiunilor din această întinsă parte a globului în perioada post "război rece" reclamă un răspuns colectiv, cer eforturi conjugate ale tuturor statelor din spațiul menționat. În acest sens, PPP pune nu numai foștii adversari să lucreze împreună; el este deschis nu numai țărilor care au fost membre ale Tratatului de la Varșovia, dar și altor țări participante la OSCE. Astfel au fost invitate să se alăture PPP și țări cunoscute pentru neutralitatea lor în perioada bipolarismului, cum sunt Suedia, Finlanda, Austria, Elveția, PPP tinzând să depășească cadrul geografic al blocurilor de ieri. În acest sens, PPP înseamnă un pas înainte în raport cu COCONA; acesta din urmă cuprinde doar țările NATO și statele membre ale fostului Tratat de la Varșovia, Finlanda fiind singura țară din afara celor două grupuri invitată să participe, însă, doar cu statut de observator.

O PERSPECTIVĂ REALISTĂ?

Ideea deschiderii largi a Parteneriatului pentru Pace către toate categoriile de state situate într-o

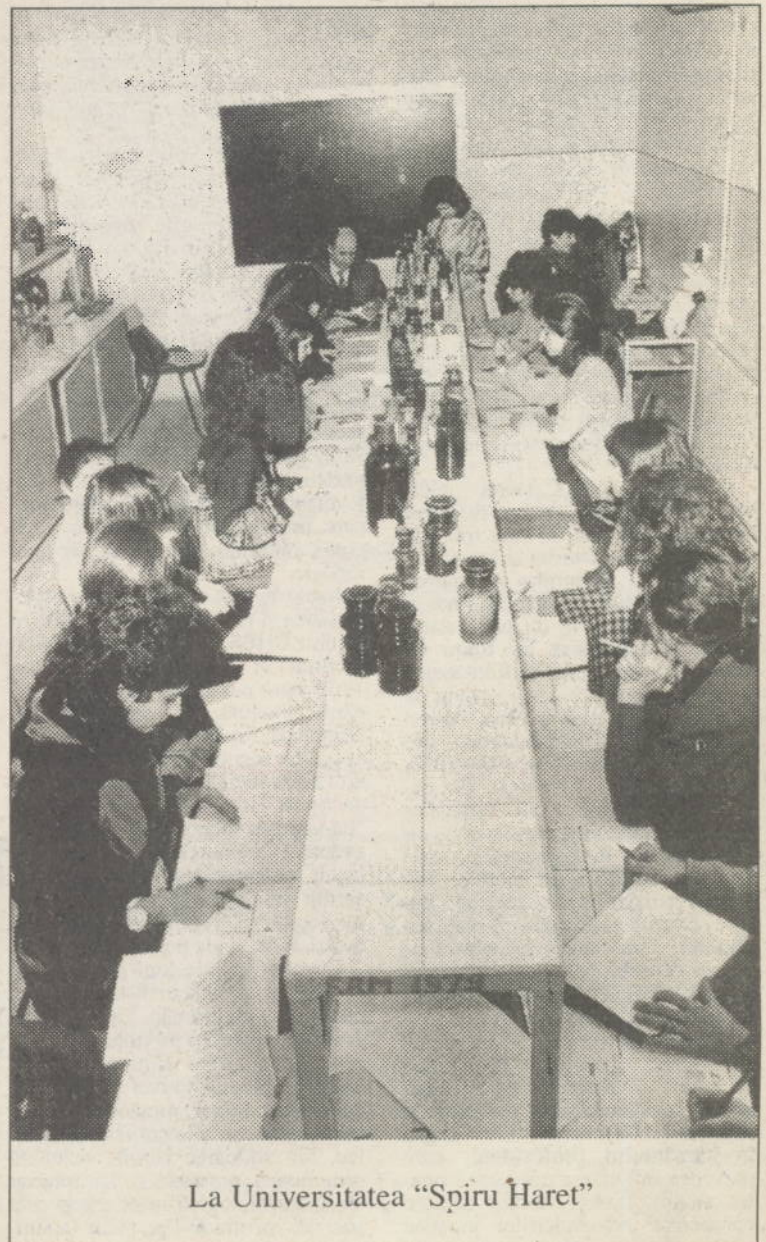
zonă imensă - întinzându-se dinspre Europa spre Vest, până la Vancouver, spre Est, prin Rusia, până la Vladivostok, iar prin mai multe republici foste sovietice, până în Asia Centrală - este prin excelență o idee ambițioasă și optimistă (de fapt, credem noi, excesiv de ambițioasă și optimistă). Nu suntem însă deloc convingeți că ea se va dovedi și vizionară, pentru că pornește de la premisa singulară că raporturile dintre statele partenerie vor rămâne non-conflictuale și cooperante prin natura lor, că în abordarea problemelor privind pacea, stabilitatea, dezvoltarea vor prevala interesele convergente, chiar comune ale respectivelor state, ceea ce va presupune și va necesita conlucrare, adică parteneriat. E realistă o atare perspectivă? Unii cred că da; noi nu împărtășim această părere.

Un merit indiscutabil al Parteneriatului pentru Pace este cerința clară exprimată față de statele participante de a-și reafirma angajamentul "... de a se abține de la amenințarea cu forța sau folosirea forței împotriva integrității teritoriale și independenței politice a oricărui stat, de a respecta granițele existente și de a rezolva disputele prin mijloace pașnice". Este, desigur, greu de subapreciat semnificația acestor exigențe ale Parteneriatului, dacă se are în vedere experiența primilor ani care au urmat încetării "războiului rece", când au găsit teren de manifestare orientări îndreptate spre revizuirea sistemului tratatelor

de pace încheiate la Versailles, ceea ce a alimentat tendințe iredentiste abia voalate, ideea posibilității modificării frontierelor fiind declinată în fel și chip. Dacă asemenea orientări și tendințe n-ar fi stopate la timp, dacă cerințe ale Parteneriatului pentru Pace ca acelea citate mai sus n-ar fi îndeplinite cu hotărâre, perspectivele Europei Centrale și de Est, ale continentului în ansamblu n-ar fi pacea și stabilitatea, ci noi divizări și sfâșieri, noi coaliții de forțe și, în ultimă instanță, confruntarea și războiul, împrejurare ce nu numai că ar pune capăt oricărui parteneriat în sensul încetățenit acum al noțiunii, ci ar anula toate condițiile favorabile rezultate din depășirea bipolarismului și a "războiului rece".

La capitolul merite ale Parteneriatului pentru Pace trebuie înscrisă și perspectiva pe care acesta o deschide pentru accesul statelor partenerie ce doresc calitatea de membru al Alianței Nord-Atlantice, perspectivă înscrisă în documentele care configurează și lansează inițierea PPP. Se introduce astfel o dimensiune distinctă a PPP, ce îi conferă o finalitate clară, care face din acesta, pentru acele state ce aleg calea solicitării de a fi primite în Alianță, un stadiu preliminar, de pregătire pentru accesul lor la calitatea de membre ale NATO. În acest context, o contribuție deloc neglijabilă la stabilirea și pacea continentului este cerința Alianței Nord-Atlantice, ca și cea a UEO, ca țările candidate la calitatea de membre ale acestor structuri de securitate să-și rezolve în prealabil disputele dintre ele. Această cerință, coroborată, în ceea ce privește statele est și central-europene, cu inițiativa Pactului de Stabilitate, este menită tocmai să elimine din zonă sursele de tensiuni potențiale, inclusiv cele legate de minoritățile naționale.

■ Prof. dr.
Mircea NICOLAESCU
Prof. dr.
Constantin VLAD
(Continuare în numărul viitor)

La Universitatea "Spiru Haret"

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

La aniversarea marelui om de știință și ctitor al învățământului nostru modern, al cărui nume este purtat cu cinste și venerație de Universitatea Fundației "România de Măine":

SPIRU HARET

Născut la 15 februarie 1851 în comuna Hanul Conachi din fostul județ Putna, Spiru Haret a început cursurile primare la Dorohoi și Iași, unde tatăl său, Costea, era funcționar judecătoresc, terminându-le la Școala "Cuibul cu barză" din București, în 1862, cu calificativul "eminență" la toate disciplinele de învățământ. S-a înscris în toamna anului 1862 la Liceul "Sfântul Sava", unde a excelat, timp de 7 ani, la matematică și fizică, trigonometrie și astronomie, obținând bacalaureatul în 1869. A devenit student la Facultatea de Științe din București - Secția Fizico-Matematică (1870), luându-și licența în 1874. Ajuns în Franța, în urma unui concurs prin care obținuse un "stipendiu" de 3000 lei anual, pentru a aprofunda științele matematice teoretice la Facultatea de Științe din Paris (1874), unde a izbutit să susțină o licență în matematică (9 august 1875) și alta în fizică (2 august 1876), apoi (30 ianuarie 1878) teza de doctorat **DESPRE INVARIABILITATEA AXELOR MARI ALE ORBITELOR PLANETARE**, tipărită în 1878 de Facultatea de Științe din Paris și, în 1885, de Analele Observatorului Astronomic din Paris, reprezentând **primul doctorat obținut în științe de un român și al patrulea doctorat luat în matematică de români**. A fost ales membru corespondent al Academiei Române la 3 iunie 1879 (membru activ în 1892), profesor suplinitor la Catedra de Matematică a Gimnaziului "Mihai Bravu" și de Mecanică rațională la Facultatea de Științe din București (1878), profesor universitar definitiv (1882), inspector general al școlilor în Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor (1883), secretar general (1885) în același minister, numit ministru al Instrucțiunii, Cultelor și Artelor de trei ori (în 1897, în 1901 și în 1910), când a inițiat numeroase legi de reformare a învățământului de toate gradele din România în drumul ei de modernizare și democratizare, urmărind îmbunătățirea regimului de organizare și funcționare, îndeosebi luminarea țăranimii și încurajarea învățătorilor de la sate. Spiru Haret - învățat român de mărime europeană (și universală) - a murit la 17 decembrie 1912, în urma unui cancer, în vârstă de 61 de ani.

Operele lui Spiru C. Haret - publicate de Comitetul pentru ridicarea monumentului său, în care rolul de seamă l-au avut istorici ai literaturii, în frunte cu Gheorghe Adamescu (1869-1942) - de la care a rămas și singura monografie de până acum (*Viața și activitatea lui Spiru C. Haret*, Editura "Cartea Românească", București, 1936) - și savanți de renume (Gheorghe Țițeica, Miron Nicolescu, Nicolae Coculescu, bunăoară), au apărut între 1934-1938, într-o ediție de 11 volume. Ele cuprind scrieri tipărite sau netipărite de Spiru Haret în timpul vieții, rapoarte asupra învățământului, texte de legi, expuneri de motive, discursuri parlamentare, recenzii despre scrierile sale, scrisori, note, însemnări. Două studii fac obiect de interes deosebit în cadrul articolului de față: **CHESTIA ȚĂRĂNEASCĂ și MECANICA SOCIALĂ**.

Între 31 martie 1897 - 11 aprilie 1899 (când a funcționat prima dată ca ministru), Spiru Haret a inițiat **Legea învățământului secundar și superior (1898)**, iar în 1899 - **Legea învățământului profesional**, care prevedea înființarea unor școli pentru adulți, grădini (loturi) școlare consacrate înțelegerii practice

ale elevilor, cărți gratuite pentru copiii săraci, cantine școlare, Casa Școalelor, o comisie în cadrul ministerului, care elabora programele școlilor secundare și regulamentul întregului învățământ.

În 1899-1900, Spiru Haret a tipărit în revista "Voința Națională" 26 de articole privind apărarea legislației școlare și îndeplinirea reală a educației naționale. În 1900 a apărut în revista "Convorbiri didactice" studiul **Societatea corpului didactic primar și Liga învățământului**, în care propunea un plan de modernizare a învățământului din România în spirit democratic, și, în 1903-1904 - o **Notă asupra populației României** (publicată în "Analele Academiei Române"), urmărind, în toate, îmbunătățirea stării "populației" din România, cu deosebire a țăranimii care, prin pârghiile "învoielilor agricole", rămăsese într-o stare de neioabăgie.

Ideile menționate au fost resistemizate și reargumentate în 1905 în studiul **CHESTIA ȚĂRĂNEASCĂ**, reeditat în ajunul Răscoalei din 1907, care s-a întins, din primăvară până-n toamnă, din Flămânzi până-n Flămânda. Fruntașii conservatori din epocă au socotit că în studiul pomnit "hidra socialismului rânjește", iar pe Spiru Haret l-au caracterizat ca "un anarhist inconștient" și "agitator zvăpăiat". Epitetele și etichetele au țâșnit totdeauna din capetele adversarilor de idei ca Mineră din capul lui Jupiter. Excepțiile au fost, ca și astăzi, rare, și ele nu infirmă regula.

E nevoie aici de două precizări: 1) Nu trebuie să fii socialist ca să aperi cauza țaranului român. Exemplul cel mai concludent în privința aceasta îl reprezintă Mihai Eminescu, care vedea în țaranul român "singurul și adevăratul popor românesc" din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, din sudoarea căruia, rezultată din muncă productivă, își trăgeau existența biologică toate categoriile sociale, socotindu-l pe țaran "o sim-

plă unealtă de muncă, o vită de jug, un paria"; 2) Spiru Haret nu a fost socialist, ci membru al Clubului Partidului Liberal (1892) și deputat liberal de Ilfov (1895), dar, dezamăgit de iluziile liberale și de fanfaronada patriotardă a vârfurilor conservator-retrograde, a găsit de cuviință să se alăture clasei istorice pozitive a **românității**. Relevante sunt, din acest ultim punct de vedere, câteva idei cuprinse într-o scrisoare deschisă către P.P. Carp la 1 martie 1912: "Așadar, veți ști, domnul meu - măturisește Spiru Haret - că acuzațiile de instigație, chiar repetate de dvs., nici nu mă tulbură, nici nu mă înspăimântă. Vă declar că am instigat și înainte de 1907; că instig și astăzi, atât cât pot, și voi instiga atât cât voi mai avea zile. Am instigat și voi mai instiga pentru scoaterea țăranimii din întuneric, neștiință și sărăcie, scoaterea ei de sub robia străinilor și a cămătarilor, a aceluia celor desmoșteniți de soartă, de vitregia timpurilor și de o oligarhie fără de suflet, să se ridice și ea în rândul oamenilor (...). În aceeași

stare de spirit mă găsec și azi. Declar pentru a zecea oară că nu retractez, nu reneg și nu regret nici un fapt, nici un rând, nici o iotă din ce am lucrat, am scris sau am vorbit în viața mea politică".

Esența politicii lui Spiru Haret față de țăranimea română este exprimată rezumativ în acest fragment de scrisoare deschisă. Cei care ar tăgădui această esență, i-ar putea învinui de "socialism" și pe Nicolae Iorga, și pe George Coșbuc, și pe Liviu Rebreanu, și pe mulți alți iubitori ai țăranimii române care, fiecare în felul său, a scris (sau rescris) părjoul din 1907 și chipul hidos cum a fost el stins.

Cât privește **MECANICA SOCIALĂ**, redactată de Spiru Haret în 1909-1910 și tipărită, în franceză, în noiembrie 1910 la București și la Paris (tradusă în limba română în 1969), e de remarcat, în primul rând, că aplicarea calculului matematic, prin analogie, faptelor, fenomenelor și proceselor sociale, pentru o analiză "mecanicistă" a vieții sociale, ridică prestigiul matematicii, dar sporește autoritatea sociologiei. În al doilea rând, mecanica rațională, în condiții de aplicare corectă și adecvată elementelor sociale, reprezintă oriunde și în orice împrejurări un criteriu sigur de progres intelectual.

La baza analizelor lui Spiru Haret în **Mecanica socială** - în totalitatea ei - stau trei categorii de cauze: **Cauze ale determinării economice** (gradul de fertilitate a solului, condițiile de climă, comunicațiile, bogățiile naturale ale teritoriului unei țări, aptitudinile populației pentru comerț și industrie, vigoarea ei fizică, siguranța legăturilor dintre membrii unei societăți, normele care reglementează munca fizică și intelectuală, modul de distribuire a avuției sociale pe un anumit prag al dezvoltării, invențiile, condițiile care favorizează sau defavorizează creșterea populației); 2. **Cauze de natură intelectuală** (gradul de inteligență - "inteligență medie" și "inteligență maximă" - natura aptitudinilor intelectuale, gradul de instrucție și educație, dezvoltarea științelor și artelor, a tuturor ramurilor culturii și valorilor, frecvența ivirii genilor și oamenilor de vocație etc.) și 3. **Cauze de factură morală** (normele morale, principiile legislației civile, reacțiile atitudinale față de familie și față de ceilalți membri ai societății, temperamentele individuale și de grup, relațiile interetnice, temperamentul națiunii, moravurile vremii, caracterul oamenilor politici, alcătuind, laolaltă cu celelalte două categorii de cauze, un complex care determină societatea în totalitatea ei unitară și diversă, procesele de cunoaștere (și de recunoaștere) a legilor generale care cărmuiesc realitatea socială.

Așa că "metoda matematică e un raționament logic complex", iar "metoda mecanică e un sistem de judecări care ne permite a determina mișcarea ce însoțește un fenomen (...)"

Aplicarea modelării matematice nu-i străină numeroaselor fragmente ale științei, tehnicii și economiei contemporane, iar **Mecanica socială** reprezintă, și în această privință, un model exemplar de deschidere a spiritului românesc înspre universalitate. Concluzia a fost formulată de numeroși cercetători ai ei (români și străini). Enumerarea lor aici și acum nu-i cu puțință și nici nu-i necesară. "Sociologia este în esență un studiu de evoluție a societăților - scria Traian Lalescu (1882-1929), în 1911 - prin urmare, un studiu de mișcare. Însă știința mișcării «în abstracto» este mecanica rațională, clădită pe un număr mic de postulate numai cu ajutorul logicii matematice. Dacă,

prin urmare, vom putea stabili pe cale experimentală sau cu ajutorul metodei axiomatică că aceste postulate sunt adevărate și în societate, atunci aparatul științific al mecanicii va fi aplicabil în bloc sociologiei, care se va putea folosi de terminologia științifică a mecanicii, de legile și rezultatele ei întocmai precum se folosesc de atâtea vreme și alte științe ale naturii, de pildă chimia și fizica". Dimitrie Pompeiu (1873-1954) - savant român cu recunoașteri naționale și internaționale în domeniile teoriei funcțiilor, teoriei mulțimilor, mecanicii raționale, calculului diferențial și integral, teoriei numerelor - constată în 1911 că Spiru Haret "încearcă să stabilească cea mai strânsă analogie între mecanica rațională și mecanica socială. "Se înțelege că, după cum mecanica rațională nu e decât o primă aproximație față de mecanica corpurilor naturale - explică renumitul matematician - tot așa și mecanica socială, sub forma pe care i-o dă d. Haret, nu poate fi socotită decât ca o primă aproximație pentru o știință matematică a fenomenelor sociale". Poate că cea mai nimerită caracterizare a **Mecanicii sociale** a dat-o francezul Gaston Richard (1860-1949) în 1936. "Distincția anticipată de Comte cu privire la o statică și o dinamică socială - constată analistul - la drept vorbind, trebuia să pună o nouă problemă geniului puternic și subtil al lui Haret. Pentru el era vorba de a rezolva în alt mod decât al pozitivismului francez marea problemă a raporturilor între știință și istorie, care, sub o formă deosebită de obscură, cuprinde cea a raporturilor dintre cantitate și calitate și chiar între diversitate și unitate, între particular și general. Haret nu s-a lăsat oprit pe loc; el rezolvă dificultatea admițând o pluralitate de forțe sociale convergente și acțiunea lor asupra individului, pe care, de acord cu observația și sensul comun, îl face elementul oricărei societăți. În același timp, el nu mai face concesii materialismului economic și nici aceluia colectivism moral care a negat individualitatea pentru a afirma mai bine realitatea societății. Individul suferă, după el, acțiunea celor trei forțe sociale ireductibile, cea a forțelor economice, intelectuale și morale. Dar el apreciază că ele nu anulează voința individuală care rămâne principalul agent al dinamismului civilizației.

Consecința logică este că istoria se deduce din dinamica socială (...) Funcția civilizației ar fi, după el, de a realiza, dacă nu fericirea speciei umane, cel puțin de a micșora suferința și de a face în așa fel încât aceasta să nu fie repartizată într-o manieră prea inegală. Dar pentru a reuși, ar trebui ca natura umană să fie desbărată de violența ei, inerentă unei brutalități care ține de originile ei animale".

Mecanica socială a lui Spiru Haret este "una din operele cele mai viguroase ale sociologiei europene" (Gaston Richard) și, după vorbele lui Constantin Rădulescu-Motru, cine ar fi crezut ca, în mijlocul zbuciumărilor politice petrecute între 1907-1910 în România, să se găsească un gânditor care să se reculegă și să scrie, fără ură și fără părtinire, o mecanică socială? Lecția magistrală pe care Spiru Haret a dat-o românității în marginile valabilității valorilor reprezintă temeiul Universității "SPIRU HARET" și, prin personalitatea lui exemplară, viitorul României își arată aureola.

■ Ion Mihail POPESCU

REVISTA
OPINIA
națională

TIPOGRAFIA **FED**

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111. Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.